

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Dato: 1. July 2022

Vår ref.: 22/02855
Deres ref.: 22/1910-1

Unntatt offentlighet:

Høringssvar - gjennomføring av direktiv (EU) 2019/1024 om åpne data og viderebruk av informasjon i offentlig sektor i norsk rett

OsloMet takker for Kommunal- og moderniseringsdepartementets invitasjon til å komme med innspill til høringen om gjennomføring i norsk rett direktiv (EU) 2019/1024 om åpne data og viderebruk av informasjon fra offentlig sektor. Under følger innspill og kommentarer til enkelte av departementets forslag til lov- og forskriftsendringer.

Forslag til ny § 4 åttende ledd i offentlegforskrifta om vederlagsfri tilgjengeliggjøring av offentlig finansierte forskningsdata

OsloMet forstår direktivet og lovforslaget slik at plikten til vederlagsfri tilgjengeliggjøring kun gjelder for offentliggjorte forskningsdata som er offentlig finansierte. Forskningsdata generert gjennom et forskningsprosjekt vil ofte ha ulike finansieringskilder, herunder både offentlige og private finansiører. For å oppnå formålene bak direktivet og prinsippet om åpen forskning er det viktig at kravet om «offentlig finansierte» forskningsdata ikke tolkes for snevert, og det kan derfor være nyttig med en klargjøring fra departementet, eventuelt gjennom presiseringer i forskriften, på hva som ligger i kravet om offentlig finansierte forskningsdata. I uoffisiell oversettelse av fortalens pkt. 28 pekes blant annet på at forpliktelsene som følger av direktivet bør gjelde forskning som «samfinansieres av offentlige enheter og enheter i privat sektor». Om tilsvarende eller lignende presisering fulgte direkte av forskriftsteksten, ville dette vært til nytte.

Videre mener OsloMet at det i utgangspunktet vil være mer treffende å benytte begrepet «data-arkiv» enn «datalager», ettersom bestemmelsen gjelder tilgjengeliggjøring av «kalde», arkiverte forskningsdata. Når det likevel følger av bestemmelsen at plikten til å sørge for vederlagsfri tilgjengeliggjøring kun gjelder forskningsdata som institusjonen allerede har offentliggjort vil dette kunne redusere risikoen for tolkningstvil forbundet med bruken av begrepet «datalager».

Forslag til ny § 7 annet ledd i offentleglova om forholdet mellom åpne data-direktivet og databasedirektivet

OsloMet støtter forslaget til ny § 7 andre ledd i offentleglova, som en klargjøring av forholdet mellom åpne data-direktivet og databasedirektivet. Ettersom rettsanvender ofte vil ta utgangspunkt i offentleglova når vedkommende skal ta stilling til om et dokument kan tilgjengeliggjøres eller ikke, vil det være praktisk at bestemmelsen står i offentleglova. Dersom departementet på bakgrunn av høringssvarene kommer frem til at bestemmelsen ikke skal stå i offentleglova, vil et mulig alternativ til offentleglova være å plassere bestemmelsen i åndsverksloven ettersom reglene om databasevernet følger av åndsverksloven.

Forslag om at kostnadene ved anonymisering skal kunne kreves dekket

OsloMet støtter lov- og forskriftsforslagene som går ut på at kostnader til anonymisering av dataene skal kunne tas i inn beregningsgrunnlaget i de tilfeller det skal kunne kreves betaling i forbindelse med tilgjengeliggjøring og deling av data. Det bes imidlertid om avklaring på om forslaget samtidig innebærer at kostnader til pseudonymisering av data ikke skal kunne kreves dekket. Grensene mellom anonymisering og pseudonymisering av data kan være flytende, og pseudonymisering som middel vil i en del tilfeller kunne tjene en del av de samme formål som anonymisering. Samtidig skal det en del til for at data skal regnes for å være anonyme, og ikke «bare» pseudonymiserte, selv om dataene fremstår som anonyme for mottakeren.

Videre følger det av den uoffisielle oversettelsen av direktivets fortale pkt. 36 at «dersom det er relevant, bør det også være mulig å ta med støtteberettigede kostnader kostnadene ved anonymisering av personopplysninger og kostnadene til tiltak som treffes for å verne dataenes fortrolighet». På denne bakgrunn stiller OsloMet spørsmål om pseudonymisering av data vil være å anse som relevant tiltak for vern av dataenes fortrolighet, og som derfor også skal kunne kreves dekket. En avklaring på dette spørsmålet kan for øvrig også være nyttig med tanke på forholdet til personvernretten, ettersom en eventuell utlevering av pseudonymiserte data vil være en behandling som behøver behandlingsgrunnlag, mens utlevering og tilgjengeliggjøring av anonyme data faller utenfor personopplysningslovens anvendelsesområde.

Videre forstår OsloMet rationale bak at kostnader knyttet til anonymisering ikke vil gjelde for forskningsdata som alt er offentliggjort. Samtidig vil OsloMet peke på at hvilke data som tilgjengeliggjøres blant annet vil bero på kostnader og ressurser som medgår til å sette dataene i stand for tilgjengeliggjøring. I de tilfellene hvor forskningsdataene består av personopplysninger, vil anonymisering av dataene som hovedregel være et nødvendig middel for å kunne gjøre dataene åpent tilgjengelig. Anonymiseringsarbeid kan være kostands- og ressurskrevende, og om det ikke er gode nok ordninger for å få kompensert kostnadene til anonymisering vil dette kunne få betydning for hvilke forskningsdata som faktisk blir prioritert for tilgjengeliggjøring gjennom arkiv/datalager fra institusjonenes og forskernes side. OsloMet oppfordrer utvalget som er nedsatt av departementet for å se på en mer helhetlig regulering av viderebruk av offentlig informasjon, til også å se på denne problemstillingen.

Med vennlig hilsen
Per Martin Norheim Martinsen
Viserektor FoU